

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Art. 4. Utrùm Angeli inter se colloquantur, & quomodo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83594](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83594)

possunt. Jam verò causæ illæ, à quibus dependet futurum latè contingens, vel impediuntur ut in pluribus, vel ut in paucioribus tantum. Si primum, Angeli non possunt habere nisi levem conjecturam de futuro latè contingenti. Si secundum, possunt Angeli naturaliter de futuro latè contingenti moralem habere certitudinem, & quidem eò majorem, quòd causas, à quibus futurum illud dependet, rariùs contingit impediri.

Hinc argue Angelos nequidem circa futura latè contingentia habere posse naturaliter certitudinem, quæ nunquam fallat: moralis enim certitudo qualibet aliquando fallit. Hinc futura latè contingentia certò & absque omni erroris periculo præcognoscere, soli Deo, ut aliquid ipsi proprium, attribuit sacra Scriptura. Sap. c. 8. ubi dicitur de divina Sapientia: *Signa & monstra scit antequàm fiant, & eventus temporum & seculorum.* Hinc, ut ait S. Augustinus in lib. de divinatione c. 6. *In suis prædictionibus demones plerumque falluntur, cum causis naturalibus aliqua, sicut medici, aut nautæ, aut agricola, sed longè acutius, longèque præstantius ... prænoscent.*

Quæres, utrùm Angeli possint naturaliter cognoscere mysteria gratiæ futura?

R. Non possunt. Nam mysteria gratiæ futura dependent à solo divinæ voluntatis decreto. Sed actus liberi divinæ voluntatis non possunt naturaliter cognosci ab Angelis, juxta illud Apostoli 1. Cor. c. 2. *Quis hominum scit, quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis, qui in ipso est? Ita & quæ Dei sunt, nemo cognovit, nisi spiritus Dei.* Ergo, &c.

Quæres, utrùm saltem Angeli possint naturaliter cognoscere mysteria gratiæ postquam facta sunt?

R. Mysteria illa gratiæ vel supernaturalia sunt secundum se, vel supernaturalia sunt secundum modum productionis tantum. Si primum, non possunt naturaliter cognosci ab Angelo. Ratio est, quia sunt in superiori ordine relatè ad res naturales, & ita superant captum intellectus naturalis, qualis est intellectus angelicus. Si secundum, naturaliter cognoscuntur ab Angelo, quia sunt ordinis naturalis, & ita captum intellectus angelici superare non possunt; quamquam modus quo facta sunt, quia supra naturam est, saltem clarè ab eo non possit attingi.

Hinc Angelus non potest naturaliter cognoscere hominem esse justificatum, quia non potest naturaliter cognoscere gratiam sanctificantem, cujus infusione justificatur homo. At potest naturaliter cognoscere hominem resurrexisse, videns hominem antea mortuum, nunc vivere: quamvis naturaliter non possit saltem clarè attingere modum, quo facta est hæc resurrectio.

ARTICULUS III.

Quomodo Angelus res naturales cognoscat.

Responsio I. Angelus cum solo concursu sibi connaturaliter debito cognoscit intuitivè, 1. propriam substantiam, & omnes actus suos naturales. 2. Omnes alias substantias, tam materiales quàm spirituales indistantes, seu quibus intimè præsens est. 3. Omnes alias substantias, tam materiales quàm spirituales, intra sphaeram ejus visibilitatis positas.

Ratio est, quia hæc omnia objecta sunt intelligibilia, proportionata intellectui angelico, eique sufficienter applicata ad cognitionem intuitivam, ad quam proinde præter activitatem intellectus angelici, & concursum ei connaturalem, aliquid ulteriùs frustra requireretur. Itaque intellectus angelicus ex intrinseca perfectione determinatus est ad claram horum objectorum ut existentium & præsentium perceptionem, ipsum de eorum existentia & præsentia in eo modo, qui ad intuitionem requiritur, certificantem; unde solo concursu, quem connaturaliter exigit, exhibitio, non potest hæc objecta non sic percipere, adeòque ea non intuitivè cognoscere.

Responsio II. Angelus non potest cum concursu sibi connaturaliter debito, & aliis, si quæ sunt, ad intuitivam cognitionem naturaliter requisitis, intuitivè cognoscere res existentes, extra certum spatium positas: potest tamen eas quantumlibet distantes, abstractivè cognoscere, sicut & res præteritas.

Ratio primæ partis est, quia Angelus quilibet habet sphaeram visibilitatis, tantò quidem majorem, quantò excellentioris est naturæ, sed limitatam; adeòque cujuslibet Angeli potentia videndi non extenditur naturaliter nisi usque ad determinatam aliquam distantiam, ultra quam objecta existentia intueri non potest, nisi per aliquid sibi indebitum, ad intuentum confortetur.

Ratio secundæ partis est, quia homo potest naturaliter res existentes, quantumlibet distantes, abstractivè cognoscere. Ergo à fortiori potest Angelus. Et verò potest Angelus meminisse objecti absentis, quod aliàs vidit; potest & objectum abiens, quod nunquam vidit, nosse per relationem alterius Angeli, &c.

Ratio terciæ partis est, quia Angeli naturaliter reminiscuntur actuum quos elicerunt, eorum quæ gesserunt, pactorum quæ cum hominibus inierunt, &c. Quid autem ad hanc præteritorum vel absentium recordationem in Angelis, præter naturalem intelligendi vim & concursum connaturaliter debitum, requiratur, aliis quibus per otium licet, disputandum relinquimus.

Quæres, utrùm Angeli Deum cognoscant naturaliter.

R. 1. Angelus naturaliter cognoscit Deum existere. Nam naturaliter comprehendit substantiam suam. Ergo naturaliter cognoscit evidenter essentialem dependentiam substantiæ suæ à Deo creatore & conservatore, adeòque essentialem existentiam suæ cum existentia Dei creatoris & conservatoris connexionem. Non potest autem hanc connexionem evidenter cognoscere, quin simul & indivisibiliter cognoscat evidenter, non quidem intuitivè, sed abstractivè, actualem & exercitiam Dei existentiam, Ergo, &c.

R. 2. Angelus nunquam cessare potest ab evidenti cognitione, quamvis abstractiva tantum, Dei ut existentis & præsentis. Ratio est, quia nunquam cessare potest à cognitione comprehensiva sui, adeòque nunquam cessare potest ab evidenti cognitione essentialis connexionis existentiam suæ cum existentia Dei creatoris & conservatoris.

R. 3. Angelus naturaliter cognoscit evidenter, licet abstractivè tantum, pleraque perfectiones divinas. Nam naturaliter cognoscit evidenter, licet abstractivè tantum, Deum esse ens à se, ens quo nihil melius esse vel cogitari potest, ens illimitatum in omni genere perfectionis, adeòque ens æternum, immutabile, immentum, immateriale, omnipotens, &c. Hæc enim omnia evidentem habent connexionem cum aſcitate.

R. 4. Angelus non potest naturaliter cognoscere Deum intuitivè. Nam cognitio intuitiva Dei soli Deo connaturalis est. Præterea creatura intellectualis Deum intuitivè videre non potest sine lumine gloriæ. At nulli creaturæ intellectuali connaturale esse potest lumen gloriæ: alioqui creatura intellectualis esset naturaliter beata, impeccabilis, &c. quæ sunt inconvenientia.

ARTICULUS IV.

Utrùm Angeli inter se colloquantur, & quomodo.

RESPONSIO I.

Angeli colloquantur inter se.

Prob. 1. ex Script. Nam Zachariæ c. 2. dicitur: *Et ecce Angelus qui loquebatur in me, egrediebatur, & Angelus alius egrediebatur in occursum ejus, & dixit ad eum: Curre, loquere ad puerum istum.* Et Apocal. c. 7. *Et vidi alterum Angelum ascendentem ab ortu solis ... & clamavit voce magna quatuor Angelis, quibus datum est, &c.* Et 1. Cor. c. 13. *Si linguis hominum loquar, & Angelorum, &c.*

Prob. 2. ex Patribus. S. Basiliius hom. in verba illa

X 2 Joan-

Joannis, *In principio erat Verbum*, sic ait: *Innuere nobis Apostolus videtur, Angelos propriam habere linguam, dicens: Si linguis loquar hominum & Angelorum. Et S. Chrysostomus hom. 32. in 1. Cor. Linguam Angelorum dicit, non qui spiritibus corpus affingat: sed si ea loquar lingua, quia utuntur inter se ipsi, nullus tamen fuero, inquit, sine charitate. Et Theodoretus comment. in eand. Epist. Angelorum linguas dicit, non quæ sensu, sed quæ intelligentia percipiuntur, per quas & universorum Deum laudant, & inter se differunt. Et Theophylactus comment. in eandem Epist. Angelis lingua est intellectualis, vis nimirum illa, quæ sibi mutuo divinarum rerum intellectum ac divinas cogitationes impertunt.*

Prob. 3. ratione: quia Angeli constituunt inter se societatem moralem, & spirituales quandam rempublicam. Atqui ad hoc necessarium requiritur, ut possint inter se colloqui, & quidem locutione sibi libera, aliorum excitativa ad audiendum, & secreta, ita ut non percipiantur, nisi ab iis, ad quos diriguntur. Ergo, &c.

RESPONSIO II.

Angelus alteri Angelo loquitur, manifestando illi actum intellectus sui, vel suæ voluntatis.

Prob. Nam Angelus alteri Angelo loquitur, dicendo illi vel id quod intelligit, vel id quod vult. Atqui dicit illi id quod intelligit, manifestando ei intellectiōnem, quæ intelligit: item dicit illi id quod vult, manifestando ei volitionem, quæ vult. Alter enim Angelus cognoscendo intuitivè intellectiōnem ejus, simul & indivisibiliter cognoscit abstractivè objectum ab eo intellectum: similiter cognoscendo intuitivè volitionem ejus, simul & indivisibiliter cognoscit abstractivè objectum ab eo volitum. Ergo, &c.

Angelus autem alteri Angelo manifestat intellectiōnem vel volitionem suam, intellectiōnem vel volitionem suam liberè ordinando seu dirigendo ad alterum Angelum per actum, quo liberè vult, ut illi pateat intellectiō vel volitio sua: hoc ipso enim intellectiō vel volitio Angeli loquentis definit esse naturaliter secreta relatè ad alterum Angelum, cui loquitur, & ita hoc ipso alter Angelus, cui loquitur, excitatur ad audiendum illam, seu determinatur ad intuitivam cognitionem intellectiōnis vel volitionis illius, adeoque ad cognitionem abstractivam objecti, quod intelligit, aut quod vult.

Angelus igitur alteri Angelo loquitur, intellectiōnem vel volitionem suam liberè ordinando ad illum, volendoque ut illi pateat: hoc ipso enim manifestat illi intellectiōnem vel volitionem suam, & in intellectiōne vel volitione sua objectum quod intelligit, aut vult. Quod est, objectum, quod intelligit aut vult, illi dicere.

RESPONSIO III.

Verbum Angeli loquentis est ejus intellectiō vel volitio, quam ad alterum Angelum liberè ordinat.

Prob. Nam verbum Angeli loquentis est id, quo alteri Angelo, cui loquitur, dicit objectum quod intelligit, aut vult. Sed id quo alteri Angelo, cui loquitur, dicit objectum quod intelligit, est intellectiō, quæ intelligit objectum, & quam liberè ordinat ad alterum Angelum: item id quo alteri Angelo, cui loquitur, dicit objectum quod vult, est volitio, quæ vult objectum, & quam dirigat ad alterum Angelum. Ergo, &c.

Prob. min. Nam per id Angelus loquens dicit objectum, quod intelligit aut vult, quo objectum ab eo intellectum aut volitum innotescit alteri Angelo, cui loquitur, est intellectiō, quæ objectum intelligit, & quam ad eum dirigat: similiter id quo objectum ab eo volitum innotescit alteri Angelo, cui loquitur, est volitio, quæ objectum vult, & quam ad eum ordinat. Ergo, &c.

Hinc locutio Angeli est productio intellectiōnis aut volitionis, quam liberè dirigat ad alterum Angelum. Nam locutio est productio verbi. Verbum autem

Angeli est intellectiō vel volitio, quam ad alterum liberè dirigat.

Hinc lingua seu potentia locutiva Angeli modò est intellectus, modò voluntas; intellectus quidem, cum dicit alteri Angelo id quod cogitat, sive cum aliquam suam intellectiōnem dirigat ad alterum Angelum: voluntas verò, cum dicit alteri Angelo id quod vult, sive cum aliquam suam volitionem ad alterum Angelum dirigat. Nam lingua seu potentia locutiva est potentia productiva verbi. In primo autem casu verbum Angeli est intellectiō, in secundo verò volitio, ad alterum Angelum liberè directæ.

Hinc libera voluntatis ordinatio, qua unus Angelus ad alterum Angelum dirigat intellectiōnem vel volitionem suam, est tantum conditio sine qua non; & in Angelo liberè ordinare intellectiōnem aut volitionem suam ad alterum Angelum, non est aliud, quam ponere meram conditionem, sine qua intellectiō aut volitio Angeli non esset verbum, adeoque sine qua productio intellectiōnis aut volitionis non esset locutio, nec proinde Angelus loqueretur producendo intellectiōnem aut volitionem suam: unde intellectus & voluntas Angeli quæ potentia locutivæ, pendent tantum à conditione sine qua non, à libera voluntatis ordinatione, qua Angelus ad alterum Angelum intellectiōnem vel volitionem suam dirigat.

Angelus igitur loquitur alteri Angelo, volendo aut intelligendo aliquid cum libera actus, quo vult aut intelligit, ordinatione ad alterum Angelum: hoc ipso enim dicit alteri Angelo id quod vult aut intelligit, & hac ordinatione præcisè supposita, alter Angelus statim excitatur ad audiendum, seu statim determinatur ad actum, quo vult aut intelligit, intuitivè cognoscendum, & in eo intuitivè cognito abstractivè cognoscendum id, quod vult aut intelligit, ut jam dictum est.

Hinc in Angelo audire, est actum, quo vult aut intelligit aliquid alter Angelus, liberè directum intuitivè cognoscere, & in eo intuitivè cognito abstractivè cognoscere objectum ab altero Angelo volitum aut intellectum. Hinc in Angelo auditio est intellectiō, qua Angelus actum alterius Angeli, ab eo ad se liberè directum, percipit; & auditus, seu potentia audiendi, est intellectus, quæ vim habet actum alterius Angeli, ab eo ad se liberè directum, percipiendi.

Quæres 1. utrum Angelus possit loqui alteri Angelo quantumlibet distanti?

R. Angelus non potest loqui alteri Angelo, nisi intra sphaeram visibilitatis ejus. Nam Angelus non potest loqui alteri Angelo, nisi ab eo possit audiri. Atqui Angelus non potest audire, nisi intra sphaeram visibilitatis suæ: carens enim audire potest alterum Angelum, quatenus potest intellectiōnem aut volitionem ab eo ad se directam intuitivè cognoscere: nihil autem potest intuitivè cognoscere, nisi intra sphaeram visibilitatis suæ. Ergo, &c.

Quæres 2. utrum Angelus possit simul loqui pluribus Angelis?

R. Angelus potest simul loqui pluribus Angelis, sibi præsentibus. Nam potest Angelus simul ad plures Angelos sibi præsentibus intellectiōnem aut volitionem suam dirigere, atque ita plures Angeli possunt simul excitari ad audiendum, seu simul determinari ad intuentiam intellectiōnem aut volitionem ad se directam, & in intellectiōne aut volitione, quam intuentur, abstractivè cognoscendum id, quod vult aut intelligit Angelus, qui loquitur.

Quæres 3. utrum Angelus possit ex pluribus Angelis sibi præsentibus, uni tantum loqui, ita ut ab uno tantum, & non ab aliis audiat?

R. Potest: nam potest ad unum tantum intellectiōnem aut volitionem suam dirigere, & ita potest unus tantum excitari ad audiendum, seu ad intuentiam Angeli loquentis intellectiōnem aut volitionem, quæ nihilominus naturaliter secreta est relatè ad reliquos, qui adsunt, quique proinde ad audiendum excitari, sive ad illam intuentiam determinari non possunt.

Quæres, utrum Angelus illuminet alterum Angelum?

R. af.

R. affirm. Nam Angelum illuminare alterum Angelum, est Angelum alteri Angelo dicere veritatem aliquam supernaturalem, & ad Deum ordinatam, sibi à Deo, sive in Verbo, sive extra Verbum revelatam. Atqui Angeli superiores inferioribus dicunt veritates huiusmodi, ut docet S. Thomas hic q. 106. a. 1. in O. Dicunt autem veritates huiusmodi, naturalem de illis formando conceptum, illumque dirigendo ad alios Angelos, quos instruere volunt: hi enim hoc ipso determinantur ad intuitivam cognitionem conceptus illius, & in eo intuitivè cognito abstractivè cognoscunt veritates, quas exprimit.

ARTICULUS V.

Utrum voluntas Angeli, electione facta, objecto quod elegit, adhaereat immobiliter.

RESPONSIO.

Voluntas Angeli, electione facta, objecto quod elegit, non adhaeret immobiliter ex naturæ suæ conditione.

Prob. ex Patribus, Nam S. Augustinus sic loquitur lib. 22. de Civ. c. 1. *Casum Angelorum voluntarium iustissima poena sempiterna infelicitatis (Deus) obstrinxit: atque in eo summo permanentibus ceteris, ut de sua sine fine permanens certum esset, tanquam premium ipsius permanentis dedit. Et lib. 3. contra Maxim. c. 12. Cuiusque creatura rationali praestatur ut peccare non possit, non est hoc naturæ propria, sed Dei gratia: ac per hoc solus Deus habet immortalitatem, qui non cuiusquam gratia, sed naturæ suæ nec potuit, nec potest aliqua conversione mutari, nec potuit, nec poterit aliqua mutatione peccare.*

S. Prosper lib. 1. de vita contemplativa cap. 3. sic ait: *Voluntatis eorum (bonorum) Angelorum fuit, quod malis sponte cadentibus, ipsi in sua dignitate manserunt: & divino iustoque iudicio actum est, ut quæ fuit cum Deo suo manendi voluntas, fieret permanenti voluntaria felicitateque necessitas.... atque merito sue stabilitatis in æternum felices effecti, de sua permanente securi sunt.*

S. Fulgentius lib. de fide ad Petrum cap. 3. *Angelicos Spiritus quis non videat non unius naturæ esse cum Deo, sed factos ex nihilo, quorum naturalis mutabilitas in eo cognoscitur, quia eiusdem naturæ pars est in deterius permutata? Deinde quod ii qui depravati non sunt, licet illius dono, à quo cum non essent, facti sunt.... non ab eo naturali conditione deficiant... quia collato sibi æternæ incorruptionis atque incommutabilitatis munere, nihil in se sentiunt immutationis.*

Et c. 25. *Firmissime tene... omnem creaturam naturaliter mutabilem, à Deo incommutabili factam, nec tamen posse quemlibet sanctorum Angelorum in deterius mutari: quia sic acceperunt æternam beatitudinem, quæ Deo stabiliter perfruuntur, ut ea carere non possint. Sed hoc ipsum, quod ab illa statu beatitudinis, in qua sunt, mutari in deterius nullatenus possunt, non est eis naturaliter insitum, sed postquam creati sunt, divina largitate collatum. Si enim Angeli naturaliter incommutabiles fierent, nunquam de eorum consortio diabolus & eius angeli cecidissent.*

S. Gregorius lib. 5. Mor. c. 28. *Natura angelica est contemplatione auctori inhaerendo, in statu suo immutabiliter permanet, eo ipso tamen quo creatura est, in semetipsa vicissitudinem mutabilitatis habet.... Sola natura incomprehensibilis à statu suo nescit moveri, quæ ab eo quod semper idem est, nescit immutari. Nam si Angelorum substantia à mutabilitatis motu fuisset aliena, bene ab auctore condita, nequaquam in reprobis spiritibus à beatitudinis suæ arce cecidisset. Mirè autem omnipotens Deus naturam summorum Spirituum bonam, sed mutabilem condidit: ut & qui permanere nolent, ruerent, & qui in conditione persisterent, tanto in ea iam dignius, quanto ex arbitrio starent: & eo maioris apud Deum meriti fierent, quo mutabilitatis suæ motum voluntatis statione* Simonnet T heol. Tom. I.

fixissent. Quia ergo ipsa quoque natura angelica est in semetipsa mutabilis, quam videlicet mutabilitatem videt per hoc, quod ei, qui semper idem est, vinculis amoris alligatur, recte nunc dicitur, &c.

S. Isidorus Hisp. l. 1. Sent. c. 12. *Natura Angelorum mutabilis est... sed facit eos incorruptos charitas sempiterna. Gratia dicimus, non natura, esse incommutabiles Angelos: nam si natura incommutabiles essent, diabolus non unquam cecidisset.... Dum sunt mutabiles natura, non tamen finit eos contemplatio mutari divina.*

S. Damascenus lib. 2. orth. fid. c. 3. *Est igitur Angelus natura sua... arbitrii libertate præditus, voluntate & sententia mutabilis, hoc est, liberam in utramque partem voluntatem habens. Quidquid enim creatum est, mutationi quoque subest necesse est. Id enim unum extra mutationis aleam est, quod nihil habet, à quo sit creatum... Angelus itaque, ut rationis & intelligentie particeps, liberi arbitrii est: ut autem creatus, in ea conditione erat, ut mutationem recipere posset, liberumque ei esset vel in bono manere ac progressum facere, vel in malum inflecti.*

Cum autem addit Angelos malos, postquam lapsi sunt, poenitentia capaces non fuisse, nihil aliud vult, quam eos nullam planè peccati sui exculationem habuisse, adeoque Deum illis iure merito nullum reliquisse agendæ poenitentia locum, quem tamen concessit homini, qui postea ex infirmitate carnis lapsus est. Poenitentia porro, inquit, ea ratione minime capax est, quia corpore vacat. Nam quod homo è vitiorum ceno emergere, atque ad meliorem frugem se convertere queat, id ob corporis imbecillitatem consecutus est.

Itaque secundum Patres, immobilitas est proprietates naturæ increatæ; adeoque solus Deus ex conditione naturæ bono immobiliter adhæret. E contra omnis creatura rationalis, hoc ipso quod creatura est, mutationi essentialiter obnoxia est; adeoque nulla creatura rationalis ex conditione naturæ bono adhærere potest immobiliter; sed potest pro arbitrio modò bonum, malo rejecto, modò malum, repudiato bono, eligere.

Secundum Patres, quod Angeli sancti viatores in bono proposito steterint, non fuit naturæ propria, sed Dei gratia, illos scilicet illustrantis, quomodo eis aptum erat ut starent: non ex conditione naturæ, sed per liberum arbitrium, divinæ gratia auxilio adjutum, steterunt: stando meriti sunt, quia non ex necessitate, sed liberè, & ex propria, quam mutare potuerunt, determinatione, aspirante divina gratia, steterunt. Secundum Patres igitur, potuerunt Angeli sancti viatores à bono proposito ad malum deflectere; adeoque & mali, postquam lapsi sunt, potuerunt, Deo illos adjuvante & expectante, à malo proposito ad bonum resurgere.

Secundum Patres, quod Angeli comprehensores sanctum adhaerendi Deo propositum nunquam mutaturi sint, non est conditio naturæ, inflexibiliter scilicet volentis, quod semel deliberatè voluit; sed merces meriti, propter quod Deus sese illis æternum daturus est intuitivè videndum & amandum: propositum illud nunquam mutaturi sunt, nunquam mutare poterunt, quia semper Deum intuitivè contemplaturi sunt, adeoque illum semper Deum necessitati super omnia amaturi.

Secundum Patres, Angeli etiam reprobi in prima sui creatione, vel saltem paulò post, habuerunt amorem Dei super omnia, & quidem ut auctoris gratia & gloria, ac proinde efficax serviendi Deo propositum. Ergo non potuerunt peccare, nisi saltem natura prius desererent efficax propositum serviendi Deo: nam peccare in sensu composito talis propositi, evidenter implicat contradictionem. Atqui si natura angelica inflexibiliter vult id, quod semel deliberatè voluit, non potuerunt propositum illud deferre. Ergo si natura angelica, &c. non potuerunt peccare, adeoque non peccarunt: quod est contra fidem. Hinc

Sic adhuc arguuntur. Si voluntas Angeli vellet

X 3 immo-